

Чечетова Н.Ф.

доктор економічних наук, професор,

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Гаман П.І.

доктор наук з державного управління, доцент,

Український науково-дослідний інститут цивільного захисту

Павлова А.І.

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,

Черкаський державний технологічний університет

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ

У статті визначено найбільш пріоритетні напрями державної підтримки малого бізнесу для формування стійкого розвитку регіонів. На теоретико-методологічній платформі досліджено особливості формування механізму регіональної підтримки малого бізнесу в умовах програмно-цільового методу. Дана власна версія дефініції «економічний механізм». Обґрунтовано використання програмно-цільового методу як принципу регіональної підтримки малого бізнесу, а також наведені переваги його використання.

Ключові слова: господарський механізм, економічний механізм, малий бізнес, програмно-цільовий метод, регіон, державна підтримка.

Постановка проблеми. Важливе значення для сучасного розвитку економіки України набуває стійкий розвиток малого бізнесу та підвищення його конкурентоспроможності, якого неможливо досягти без формування ефективного механізму регіональної підтримки малого бізнесу.

Регіональна підтримка малого бізнесу є невід'ємною функцією держави, і являє собою один з найважливіших напрямів соціально-економічної політики. У випадку, коли державі вдається створити прийнятні умови для розвитку малих підприємств, позитивний економічний ефект досягається і для держави в цілому.

В сучасних ринкових умовах єдиним можливим способом досягнення високого рівня добробуту населення і збалансованого економічного розвитку регіону, а також включення в глобальну систему економічних відносин є становлення нової мети по довгостроковому розвитку сфери малого бізнесу. В силу того, що малі підприємства є учасниками регіональних ринків, державна підтримка малого бізнесу переноситься головним чином на регіональний рівень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною основою дослідження в області проблем становлення і функціонування підприємств малого бізнесу в регіоні постають праці багатьох вітчизняних авторів: М. Азарова, Ю. Бажала, О. Варановського, Л. Воротіної, В. Гейця, О. Гриценка, О. Дикань, М. Долішнього, В. Кредісова, І. Кузнецової, В. Сизоненка, А. Чухна, Т. Меркулова та ін.

Досвід державної регулювання малого бізнесу України відображений в працях: О. Барановського, С. Білоус,

З. Варналія, Л. Воротіної, О. Кужіль, К. Ляпіної, І. Райніна, С. Реверчука, Л. Хмелевської, В. Черняка та ін.

Аналіз публікацій свідчить про високий рівень теоретико-методологічних досліджень в галузі проблем розвитку малого бізнесу, управління економікою регіону та її організації, типології та класифікації інституціональних механізмів взаємодії держави і бізнесу. Разом з тим, недостатньо вивченим залишаються проблеми формування ефективного механізму регіональної підтримки малого бізнесу з використанням програмно-цільового підходу.

Постановка завдання. Визначити особливості формування механізму регіональної підтримки малого бізнесу з використанням програмно-цільового методу.

Виклад основного матеріалу. На наш погляд, сьогодні найбільш пріоритетними напрямами державної підтримки малого бізнесу для формування стійкого розвитку регіонів є:

1. Прийняття на державному рівні Стратегії, в основу якої буде покладена модель стійкого економічного розвитку регіонів, включаючи в себе систему економічних і соціальних заходів з підтримки малого бізнесу, а також забезпечення розвитку економіки і пріоритетних для країни галузей (деревообробна промисловість, будівництво, сфера послуг, в тому числі ІТ-послуги, інноваційне виробництво, енергетика, транспорт, екологічний та історико-етнографічний туризм, виробництво будівельних матеріалів та ін.).

2. Оптимізація інфраструктури розвитку малого бізнесу, яка потребує особливої системи комерційної і некомерційної організації, діяльність якої направлена на

забезпечення майнової, правової, консалтингової, фінансової підтримки малих підприємств. Метою формування інфраструктурної підтримки малого бізнесу є створення існуючого підприємницького клімату на території регіону для ведення бізнесу малими підприємствами.

3. Використання програмно-цільового методу з метою вирівнювання диференційованого соціально-економічного клімату розвитку регіонів шляхом прийняття на державному, регіональному та муніципальному рівнях програм розвитку окремих напрямів малого бізнесу.

Програмно-цільовий метод ефективно використовується при вирішенні комплексу народно-господарських проблем. Суть програмно-цільового методу полягає в розробці комплексу взаємопов'язаних заходів, направлених на досягнення окремих результатів в тій чи іншій сфері. Заходи, направлені на підтримку малого бізнесу, реалізуються головним чином участю цільових комплексних програм розвитку малого бізнесу. Цільові комплексні програми розробляються на конкретний період, при складанні органами державної влади вказується виробничі, організаційні і економічні задачі.

В даний час актуальним завданням для органів державної влади постає оцінка ефективного використання грошових засобів, що виділяються з бюджетів різних рівнів, в рамках цільових програм підтримки малого бізнесу. Така оцінка повинна включати моніторинг з метою включення ефективних заходів цільових програм [1, с. 60].

4. Використання різноманітних економіко-правових методів підтримки розвитку малого бізнесу.

Одним з важливих напрямів розвитку малого бізнесу постає формування сприятливих економічних та правових умов. В діючому законодавстві міститься велика кількість упущень, недоліків, колізій. Це призводить до того, що більшість відомств приймають різні інструкції, положення, роз'яснення, що тільки поглиблює адміністративну політику, створюючи бюрократію і чинить негатив на діяльність малих підприємств в цілому.

5. Сприяння підвищення конкурентоспроможності малих підприємств. Даний напрям регіональної політики може включати в себе надання консалтингових послуг малим підприємствам, організацію поїздок за кордон з метою ознайомлення з технологіями виробництва продукції, допомога в розробці методів і механізмів управління і підвищення ефективності діяльності малого підприємства.

6. Впровадження нових форм організації виробництва, фінансування та збуту. Вказаний напрям може включати в себе: орієнтацію суб'єктів малого бізнесу на більш повне використання всіх існуючих ресурсів, зниження собівартості продукції, підвищення рентабельності виробництва, підвищення ефективності капітальних вкладень, зниження енергозатрат при виробництві продукції, оптимальне співвідношення об'єму виробництва продукції і використаних ресурсів [2].

Механізм регіональної підтримки малого бізнесу включає в себе велику кількість аспектів: напрями, форми

економічної і правової підтримки суб'єктів малого бізнесу, сукупність заходів органів державної влади, направлених на розвиток сфери малого бізнесу, використання програмно-цільового методу і інфраструктури інвестиційної підтримки суб'єктів малого бізнесу.

В сучасній економічній літературі під господарським механізмом часто розуміється сукупність процесів, організаційних структур, конкретних форм і методів управління, а також правові норми, за допомогою яких реалізуються діючі в конкретних умовах економічні закони, процеси відтворення.

В спеціальній літературі останнім часом «економічний механізм» розглядається як ринковий, поєднаний саморегулюючою діяльністю господарюючих суб'єктів, які визначають «економічний механізм» не простим набором економічних важелів і інструментів, а як взаємопов'язане і взаємообумовлене поєднання конкретних економічних регуляторів.

Узагальнивши визначення, що подані в літературних джерелах, ми визначаємо економічний механізм як сукупність взаємодіючих елементів економічної системи, що піддаються управлінню, процес діяльності яких приводить до визначення кількісного або якісного результату.

Основними складовими економічної системи на рівні регіону є: господарюючі суб'єкти, держава та ринок. Дані елементи здійснюють свою діяльність у визначених економічних, правових і соціальних умовах, використовуючи всі існуючі в розпорядженні ресурси. Крім того, утворюючі механізм елементи, вступають в безперервний процес взаємодії один з одним.

Держава може лише впливати на діяльність господарюючих суб'єктів шляхом проведення тих чи інших заходів, направлених на підтримку або, навпаки, на посилення контролю над діяльністю господарюючих суб'єктів. В свою чергу, господарюючі суб'єкти впливають на загальний стан економіки держави, об'єм виробництва продукції, товарооборот, добробут населення.

Результатом управління механізмів може бути будь-яка кількісна або якісна зміна. Позитивний результат приводить до переходу стану механізму на більш високий рівень, а негативний – до стагнації або руйнування існуючого механізму та створення нового.

Регіон, на території якого склався ефективний механізм державної підтримки малого бізнесу, буде відрізнятися стійким економічним розвитком, оскільки такий механізм націлений на забезпечення сприятливих соціально-економічних і правових умов для розвитку малого бізнесу.

В науковому середовищі виокремлюють такі принципи регіональної (державної) підтримки малого бізнесу: протекціонізм, програмно-цільовий характер, диференціація, котра обумовлена гарантованою підтримкою і відповідальністю державних органів [3].

Під протекціонізмом державної підтримки розуміється державний захист інтересів національних підприємств і заохочення експорту конкурентного товару на зовнішні ринки шляхом здійснення тарифного і

нетарифного регулювання. Під диференціальною підтримкою розуміється облік (ступінь радикальності) інноваційної продукції: чи є створена інновація вперше впровадженою продукцією, чи удосконаленим продуктом або новим видом продукції.

На сучасному етапі розвитку економіки важливим методом здійснення регіональної економічної політики є програмно-цільовий метод, котрий тісно пов'язаний з економічними і математичними заходами. Основу даного методу складають комплексні цільові програми, що включають в себе постановку проблем і досягнення встановлених результатів.

Програмно-цільовий метод планування – це спосіб формування системи планових рішень для великих народно-господарських проблем. Його суть полягає у виборі основних цілей соціально-економічного та науково-технічного розвитку, розробці взаємопов'язаних заходів по їх досягненню у встановлені терміни при збалансованому забезпеченні ресурсами і ефективному розвитку суспільного виробництва [4, с. 163].

Комплексна цільова програма інколи включає в себе визначений набір соціальних і економічних проблем, які не вирішуються в звичайних умовах функціонування економічної системи. Пропонується такі проблеми вирішувати в рамках цільових програм, на основі проведених органами влади за попередньо встановленими результатами на які необхідно орієнтуватися.

Використання програмно-цільового методу значно полегшило процес складання бюджету країни або бюджету регіону, зробило б його зрозумілим та прозорим. Ограни державної і регіональної влади або представники громади мали б можливість порівняти отримані результати з очікуваними результатами і зробити висновки про ефективність проведених заходів. При використанні програмно-цільового методу постає потреба в обліку використання ресурсів, а також залучення додаткових джерел фінансування. Цільові програми в даний час являються адресними документами, котрі включають в себе розміри ресурсного забезпечення, виконання і терміни реалізації. Таким чином, в цільовій програмі інтегрується повний комплекс соціальних, економічних і організаційних заходів, направлених на рішення конкретних завдань.

На нашу думку, основні переваги програмно-цільового методу полягають в наступному: забезпечення прозорості і ефективності бюджетного процесу за допомогою чітко сформульованих задач і цілей; висока ефективність контролю над результатами виконання програм; можливість оцінки діяльності учасників бюджетного процесу, а також проведення аналізу причин неефективного виконання бюджетних заходів; розмежування відповідальності виконавців за реалізацію кожного заходу; направлення грошових засобів на найбільш пріоритетні сфери в галузі; підвищення якості бюджетної політики; відповідність існуючих ресурсів конкретним задачам і заходам програми.

Практична реалізація програмно-цільового методу забезпечується шляхом включення цільових програм в

прогнозування розвитку економіки та планові документи, а також в розробку і затвердження державних та регіональних програм соціально-економічного розвитку.

Найбільш результативне застосування цільових програм саме в секторі малого бізнесу. Активний вплив органів держави на малі підприємства, через прийняття цільових програм, дозволяє вирішити принципові проблеми соціально-економічного значення.

Цільові програми дозволяють здійснити структурні зрушення в економіці, серед яких: розвиток нових видів виробництва і об'єктів соціальної інфраструктури; створення сприятливих умов для розвитку регіону на основі удосконалення законодавчої бази; створення сприятливого інноваційного та інвестиційного клімату в регіоні, що дозволяє активувати конкретні переваги регіону.

На регіональному рівні програмно-цільовий підхід в управлінні використовується в частині його загальної методології, але часто має свої специфічні риси. Окрім максимального орієнту на вирішення соціальних проблем території, їм властивий пошук можливостей розширення спектру різноманітних заходів, використання сучасних методів бюджетування, застосування механізмів державно-приватного партнерства у підготовці і реалізації програм. Регіональні програми в принципі можуть бути ефективними без синхронізації з програмами розвитку муніципальних утворень, з одного боку, і відповідними державними програмами з іншого. Вже на даний час подібні заходи забезпечують активну дію на все підприємницьке середовище за допомогою цільових установок і взаємопов'язаного використання різних економічних, правових та інших механізмів.

Регіональні програми підтримки малого бізнесу, не дивлячись на наявність фінансових, організаційних, правових проблем, реалізуються в даний час майже в всіх регіонах України. При чому більшість з них розроблені на довгострокову перспективу. Є підстави зробити припущення, що в найближчий час такі тенденції не тільки збережуться, але і посиляться в економічній політиці регіону по відношенню до малого бізнесу [5, с. 36]. Разом з тим, в даний час програми підтримки малого бізнесу не забезпечують відчутних результатів для його розвитку і реального позитивного впливу на економіку регіонів в цілому.

Необхідне подальше удосконалення методології розробки згаданих програм з метою здійснення їх не як символічних і достатньо відокремлених від загальної економічної стратегії регіонів заходів, а як програм «вагомих» за формулюванням цілей і задач, різносторонніх за змістом, а також достатньо результативних за своїми економічними та соціальними показниками. Першочерговість заходів є переходом від програм підтримки малого бізнесу до програм його стійкості, довготривалого розвитку.

Механізм таких «програм розвитку» повинен бути інтегрований в систему управління регіональним народногосподарським комплексом і підпорядкований його пріоритетам. В першу чергу, це повинно реалі-

зовуватися через взаємне погодження програм інших заходів, орієнтованих на підтримку малого бізнесу, з загальною стратегією і конкретною програмою соціально-економічного розвитку регіонів на середньострокову перспективу. Регіональна цільова програма підтримки малого бізнесу повинна представляти собою різносторонню мотивацію і чітко визначати комплекс соціально-економічних, організаційно-господарських, виробничих, інформаційних та інших заходів, взаємопов'язаних за ресурсним забезпеченням, за виконанням і термінами, що забезпечить ефективне використання потенціалу малого підприємництва у вирішенні проблем соціально-економічного розвитку.

У зв'язку з цим, побудова ефективно діючої системи регіональної та державної підтримки малого бізнесу і реалізація її задач методами програмно-цільового управління неможлива без чіткого визначення відтворювальних функцій малого бізнесу (економічних, соціальних) і їх особливостей в рамках економіки конкретного регіону і конкретного етапу розвитку. Таким чином, при розробці розглянутих програм важливо відштовхуватися від відтворювальних функцій малого підприємництва (формування робочих місць і доходів; насичення і демонополізація ринків; поповнення бюджету всіх рівнів; становлення середнього класу), характерних його найбільш значущих функцій в економіці регіону і, як наслідок, специфіки цілей та задач політики його підтримки на регіональному рівні.

Важливим принципом програмного методу управління виступає його цільовий характер, як, об'єктивно відображати, як реальний стан регіональної економіки і сфери малого бізнесу (на момент підготовки програми), так і пріоритети на весь термін дії програмного документу. Стосовно розробки програм підтримки малого бізнесу цільовий метод передбачає безпосередню орієнтацію заходів державного регулювання на деякий кінцевий результат, що має конкретні кількісні і якісні параметри. Але в діючих регіональних програмах застосування цільового методу формалізовано. Практично не зустрічаються спроби зафіксувати цільові установки даних програм за кількісними і якісними параметрами розвитку сфери малого бізнесу виходячи з загального аналізу соціально-економічного положення регіону і його довгострокових змін.

Ефективне використання програмно-цільового управління, в тому числі, для вирішення задач розвитку і державної підтримки малого бізнесу, можливо тільки на основі стійкого його ресурсного забезпечення. В сучасній економіці обмежувачами розвитку сфери малого бізнесу є багато видів ресурсів, в тому числі фінансових, кадрових, інформаційних. Обмеженість фінансування програм визначається, перш за все, загальним браком коштів в бюджетах регіонів, нестійкістю їх дохідної бази через залежність від змін в системі міжбюджетного регулювання. Крім того, постійно про себе нагадує розбіжність часових меж програм (як правило не менш 2-3 роки) і діючих меж бюджетного планування.

Окрім того, програми розвитку малого бізнесу вміщують основні елементи програмно-цільового планування, цілком охоплюючи комплекс проблем малого бізнесу, але в той же час, їм притаманні і загальні блага. Аналіз соціально-економічного розвитку не завжди дозволяє виявити специфічні проблеми регіону, також впливає на їх вирішення відсутність обґрунтування потреб в ресурсах, не передбачення критеріїв оцінки ефективності програм, не подані процедури моніторингу і контролю їх реалізації.

Відсутність практичного досвіду і науково обґрунтованих методів оцінки ефективності цільових програм породжує необхідність вироблення загальних методологічних підходів, щодо застосованих оцінок.

На сьогодні в цільових програмах більшості регіонів подані всі основні механізми та форми економічної підтримки малого бізнесу: мікрофінансування, надання поручительства, компенсація банківської процентної ставки, компенсація частини витрат по оплаті лізингових платежів, гарантована підтримка, майнова підтримка тощо.

В нових умовах модернізації і інноваційного розвитку, з метою включення в глобальні економічні процеси державі потрібно на регіональному рівні стимулювати розвиток найбільш пріоритетних видів економічної діяльності регіонів, які в майбутньому будуть забезпечувати найбільший позитивний соціальний ефект.

За останні роки в регіонах держави в рамках цільових програм розвитку малого бізнесу реалізовано ряд важливих заходів, направлених на державну підтримку малого бізнесу, але при наявності окремих позитивних зрушень, зберігається ряд проблем, серед яких:

- збереження нерозвинутих умов для справедливої конкуренції на ринках;
- труднощі в отриманні регіональної підтримки, яка полягає в існуючих адміністративних бар'єрах;
- неефективне використання нових технологій в економіці;
- недостатність сил регіональної та місцевої влади щодо створення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу;
- нерегулярність взаємодії бізнесу і влади;
- низька ефективність інструментів державної підтримки малого бізнесу;
- слабо розвинута інфраструктура розвитку малого бізнесу;
- відсутність діючих механізмів регулярного виявлення неефективних заходів по підтримці суб'єктів малого бізнесу;
- відсутність пропозицій по виключенню неефективних заходів з цільових програм підтримки малого бізнесу;
- відсутність моніторингу за ефективністю реалізації регіональних програм розвитку малого бізнесу.

Висновки. Отже, на основі вищевикладеного можемо зробити висновок, що особливість формування механізму регіональної підтримки малого біз-

несу в умовах програмно-цільового методу полягає в наступному: здійсненні окремих заходів цільових програм в регіоні відбувається при відсутності діючої Стратегії розвитку малого бізнесу на регіональному рівні; показники результатів реалізації цільових програм, терміни і кінцеві підсумки реалізації заходів цільових програм знаходяться в прямій залежності від забезпеченості ресурсами (економічними, фінансовими) в той час як рівень забезпеченості ресурсами є величиною непостійною; формулювання цілей і задач цільових програм по вирішенню складних соціально-економічних проблем в нормативних документах набувають комплексний і системний характер, але не завжди в повній мірі адаптовані до існуючої дійсності; відсутність єдиних методологічних і методичних підходів і рекомендацій до розробки цільових програм на

державному, регіональному і місцевому рівнях; концентрація матеріальних і фінансових ресурсів в пріоритетних для економіки регіону галузях; можливість залучення додаткових джерел грошових засобів; прогнозування програмно-цільового методу з методами прогнозування і індикативного планування; прозорість бюджету для населення регіону.

Таким чином слід зауважити, що в умовах сьогодення механізм регіональної підтримки малого бізнесу в регіонах країни, розвивається з використанням програмно-цільового методу управління. Комплексні цільові програми розвитку регіонів являють собою систему взаємопов'язаних заходів, які необхідно реалізувати у встановлені терміни, з врахуванням існуючих матеріальних і фінансових ресурсів, при наявності громадського контролю з боку населення.

Список літератури:

1. Дикань О.В. Розвиток малого бізнесу в Україні: проблеми та шляхи забезпечення / О.В. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2017. – Вип. 57. – С. 58–66. – Електронний ресурс – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2017_57_10.
2. Анацька І.Ю. Сучасний стан та проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / І.Ю. Анацька // – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_44_60.
3. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні: аналітична доповідь / Національний ін-т стратегічних досліджень. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Table/Jalilo19/002.htm>.
4. Лимар О.Ф. Регіональні програми розвитку малого підприємництва як фактор підвищення ефективності їх діяльності / О.Ф. Лимар // Облік і фінанси. – 2014. – № 2. – С. 160–167.
5. Гайдук В.А. Розвиток малого підприємництва та його вплив на економіку регіону / В.А. Гайдук, В.Є. Сорока // Економіка і регіон. – 2012. – № 1. – С. 34–39.
6. Ковальов А.І. Економічний розвиток регіону на основі активізації підприємницької діяльності: монографія [Електронний ресурс] / А.І. Ковальов, М.Д. Балджи, В.А. Карпов та інші. – Одеса: Атлант, 2014. – 178 с. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2748>.
7. Машлій Г. Сучасний стан та шляхи активізації розвитку підприємств малого бізнесу Тернопільської області / Г. Машлій // Галицький економічний вісник. – 2014. – № 1. – С. 93–101.
8. Попело О.В. Підприємницькі кластери як інноваційна домінанта модернізації економіки регіону / О.В. Попело // Регіональна економіка. – 2014– № 2. – С. 95–106.
9. Васіна А. Залучення потенціалу малого підприємництва до вирішення проблем структурування економіки регіонів / А. Васіна // Вісник ТНЕУ. – 2013. – № 4. – С. 85–94.
10. Тимченко О.І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України / О.І. Тимченко // Ефективна економіка № 6, 2015.
11. Зелена книга малого бізнесу України / Матеріали до круглого столу [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.irf.ua/files/ukr/programs/rol/green_book2.pdf.

ФОРМИРОВАНИЕ МЕХАНИЗМА РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ МАЛОГО БИЗНЕСА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПРОГРАММНО-ЦЕЛЕВОГО МЕТОДА

В статье определены наиболее приоритетные направления государственной поддержки малого бизнеса для формирования устойчивого развития регионов. На теоретико-методологической платформе исследованы особенности формирования механизма региональной поддержки малого бизнеса в условиях программно-целевого метода. Дана авторская версия дефиниции «экономический механизм». Обосновано использование программно-целевого метода как принципа региональной поддержки малого бизнеса, а также приведены преимущества использования данного метода.

Ключевые слова: хозяйственный механизм, экономический механизм, малый бизнес, программно-целевой метод, регион, государственная поддержка

FORMATION OF THE MECHANISM OF REGIONAL SUPPORT OF SMALL BUSINESS IN CONDITIONS OF THE PROGRAM-TARGET METHOD

The article defines the most priority areas of state support for small businesses for the formation of sustainable development of regions. On the theoretical and methodological platform, the features of the formation of the mechanism for regional support of small business under the conditions of the program-target method are explored. This is its own version of the definition of «economic mechanism». The use of the program-target method as a principle of regional support of small business is substantiated, and also the advantages of using this method are shown.

Key words: economic mechanism, economic mechanism, small business, program-target method, region, state support.

УДК 338.22

Щелкунов В.І.

доктор економічних наук, професор,
Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати

Панасюк В.М.

кандидат економічних наук, доцент,
Тернопільський національний економічний університет

Гаман Н.О.

кандидат наук з державного управління,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ

В статті розглянуто методичні підходи до оцінки ефективності реалізації цільових програм розвитку соціальної інфраструктури регіону. Розроблено змістовні напрями оцінки, засновані на бюджетній, позабюджетній та соціальній ефективності шляхом диференціювання цільових індикаторів, що дозволяють проводити оцінку на попередньому, проміжному та кінцевому етапах реалізації цільової програми відповідно до рейтингової структури. Запропонований механізм оцінки заснований на принципах результативного управління, що дозволяє використовувати програмно-цільовий метод планування як дієвий інструмент розв'язання складних соціальних проблем.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, регіон, оцінка ефективності, механізм, програма розвитку.

Постановка проблеми. Незважаючи на важливість оцінки ефективності реалізації цільових програм, в системі програмно-цільового планування, діючі методики не дозволяють в повній мірі врахувати принципи результативного управління. У зв'язку з цим виникає гостра необхідність вдосконалення механізмів оцінки ефективності реалізації цільових програм. Єдина методика, необхідна для всіх діючих рівнів управління, повинна бути націлена на отримання результату. Зважаючи на це пропонується створити методику оцінки ефективності реалізації цільових програм розвитку соціальної інфраструктури, побудовану на фундаментальних засадах результативного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку соціальної інфраструктури при-

свячені праці багатьох вітчизняних науковців, серед яких: С.І. Бандур, І. Бутирська [1], М. Бутко [2], О. Васильєв [3], В.М. Вакуленко, А.С. Гальчинський, П.І. Гайдучий, В.М. Геєць, Б. Данилишин [4], О. Дасій [4], М.І. Долішній, Г.А. Євтушенко, С. Кириченко, Т. Кулініч, В.С. Коломийчук, В.І. Куценко, Е.М. Лібанова, О.А. Ляшенко, С.Л. Пакулін [9], Т.В. Пепа [10], О.О. Топчій, Л.Г. Чернюк [10] та ін.

Однак аналіз наявних досліджень свідчить, що в більшості з них не приділено достатньо уваги актуальним питанням підвищення результативності реалізації державних цільових програм розвитку соціальної інфраструктури та пошуку оптимальних методів оцінки їх ефективності. Цим визначаються мета і завдання проведеного дослідження, його актуальність.